

Kapitola 2 – Původ a podstata Bible

Po staletí měla Bible v křesťanské teologii autoritativní roli. Bylo výstižně řečeno: „křesťanská komunita, která opouští autoritu biblického svědectví se stává mluvčím všeho, co vyžadují současné kulturní normy.“¹ Nicméně autoritativní roli Písma významně určuje naše vnímání původu Božího psaného Slova. Naše poznání původu Písma utváří naším pochopením podstaty, kterou nazýváme proces zjevení a inspirace.

V průběhu historie existovaly různé výklady podstaty a funkce inspirace. Tyto odlišné pohledy na inspiraci podstatně ovlivňují naše chápání povahy Bible, její důvěryhodnosti, spolehlivosti, konečné autority a vykladačských pravidel, které používáme k jejímu pochopení. Žel, nedostatek jednoznačné a sjednocené terminologie zkomplikoval celou diskuzi, proto není jednoduché vést smysluplný rozhovor na toto téma. Nicméně existuje pár základních pohledů, které se týkají inspirace a autority Písma a měli bychom jim rozumět dokonce i v Církvi adventistů sedmého dne.

Žádná nadpřirozená inspirace

Současné pohledy na inspiraci zahrnují přístup, který se rozvinul v souvislosti s osvícenstvím. V této myšlenkové škole popírá klasická liberální teologie jakoukoliv nadpřirozenou inspiraci. Písmo nevzniká shora, ale zdola—to znamená z uzavřeného proudu lidské historie. Protože naturalistické pojetí světa nemá žádný prostor pro nadpřirozené působení, odmítají božskou inspiraci. V důsledku toho „inspiraci“ považují za čistě přírodní a lidský jev, který je pravděpodobně srovnatelný s inspirací géniů jako byli Shakespeare, Luther, nebo Mozart.

Z tohoto pohledu se má Písmo studovat a vykládat jako jakákoliv jiná kniha; přistupují k němu, jako kdyby Bůh neexistoval. A bez božské inspirace Bible pouze odráží historické a kulturní okolnosti, které ji vytvořili. Nepřítomnost božské inspirace předem nastavuje studium Božího Slova na kulturní a společenskoekonomické vlivy, které utvořili biblický text.

Tento přístup—víra, že Bible je výhradně produktem své doby—přirozeně zbavuje Písmo jeho božské autority. Tento přístup k Písmu od vykladače vyžaduje pouze zdůraznění vnitřních faktorů a principů analogie, když používá současné znalosti k výkladu událostí ve vzdálené minulosti.

Navíc tato škola učí, že se má Bible studovat historicko-kriticky, to znamená, že dle její metodologické kritiky nelze Písmo považovat za důvěryhodné. Takové kritické studium nikdy nevede k žádné jistotě ve víře, ale každou událost považuje za nejistou.² Vytváří pouze pravděpodobné možnosti, ze kterých vycházejí pochybnosti ohledně víry.³ Křesťanství a Bible ztrácí svou jedinečnost, protože jim lze porozumět pouze v souvislosti s celými dějinami.⁴ Bibli charakterizuje jako čistě lidskou knihu, která je příznačná teologickou rozličností, rozpory a omyly. V Písmu není žádná teologická jednota, ale pouze pluralita rozporuplných, a dokonce vzájemně se vylučujících hlasů, které odráží rozmanitost jejího prostředí vzniku a biblických pisatelů. V tomto scénáři je Písmo stejné jako jakákoliv jiná kniha; je plně omylů, a dokonce nedostatečná etická stanoviska. Zde je konečným měřítkem pro to, co se má a nemá přijímat spíše lidský rozum a ne Písmo.

Verbální inspirace

Na opačné straně vykladačského spektra je přístup zvaný verbální inspirace. Uznává Boha, jako toho, kdo je jako jediný schopný použít lidský jazyk ke sdělování jeho vůle lidským bytostem. Písmo pochází shora od Boha, a ne zdola od lidí. Tento pohled klade důraz na texty jako je 2Tm 3,16, kde apoštol Pavel uvádí, že *Písmo* je „vdechnuté Bohem“, nebo inspirované Bohem (SNC). Tento pohled

¹ Paul J. Achtemeier, *Inspiration and Authority: Nature and Function of Christian Scripture* (Peabody, MA: Hendrickson, 1999), 148.

² Edgar Krenz, *The Historical-Critical Method* (Philadelphia: Fortress Press, 1989), 55.

³ Krenz, *The Historical-Critical Method*, 57.

⁴ Krenz, 56.

vnímá převážně centrum inspirace v inspirovaném produktu, v psaných slovech Písma, spíše než v myslích biblických pisatelů. Proto klade důraz na slova, *verbum* Písma, což je obsaženo v názvu tohoto pohledu, verbální inspirace.

I když tento pohled na inspiraci přijímá vážně některé texty Písma je často ovlivněn silným kalvinistickým pohledem na božskou predestinaci, která vede její zastánce k víře, že Bůh ve své svrchovanosti předem určil každé slovo tvořící Bibli. Takže slova Písma mají jeho božskou dokonalost a jsou neomylná a bezchybná v každém detailu. Takový pohled na inspiraci se často obzvláště jeho liberální kritici spojují se striktním mechanickým pohledem na inspiraci, která hraničí s božským diktátem; myšlenkou, že Bůh přímo vyjádřil slova použitá biblickými pisateli.

V době protestantské ortodoxie pár představitelů verbální inspirace dokonce prohlásilo, že Bůh diktoval každé písmeno, a dokonce samohláskové značky hebrejského textu starého zákona, tím efektivně eliminovali jakékoli skutečné lidské zapojení do vzniku Písma. Moderní zastánci verbální inspirace prosazují takové neměnné vnímání, slova Písma stále spojují s pojetím neomylnosti a dokonalosti. Na výsledném obraze je Písmo napsané Boží rukou a bibličtí pisatelé fungovali jako jeho pero. Takový přístup může vést k opomíjení historického kontextu a následnému překroucení biblických pasáží.

Zastánci tohoto pohledu na Písmo vnímají, že má božskou autoritu a sdílí božskou dokonalost. Kvůli jeho božské inspirovanosti zdůrazňují jeho teologickou jednotu a vyučují biblickou pravdu s vysokou úrovní jistoty. Spíše, než aby uznali vnitřní rozpory a omyly v rámci Bible budou chtít zastánci verbální inspirace harmonizovat její tvrzení. Věří, že vnitřní jednotu Písma je dílem Ducha svatého v procesu inspirace a vzhledem k tomu, že působí Duch svatý, Bible se nemůže a neměla by se studovat jako jakákoli jiná kniha; je nutné brát vážně božský prvek. Také studují dějiny, ale přisuzují jim minimální roli pro výklad. Potom inspirace znamená, že Bůh pracoval skrze jednotlivého biblického autora takovým způsobem, že všechna použitá slova mohou dokonale předávat božskou pravdu a sdělovat Boží poselství bez chyb a omylů.

Myšlenková inspirace

V dalším přístupu někteří studenti Bible přesunuli své zaměření od specifického slovního uspořádání. Tento pohled primárně vkládá inspiraci do myšlenek biblických pisatelů, a ne do slov, která použili. V jistém smyslu tento pohled reaguje na mechanickou, verbální inspiraci, která se snaží hledat a vyvyšovat božský faktor. Myšlenková inspirace prosazuje myšlenku nadpřirozené inspirace shora, ale nechává proces zpracování výsledků této inspirace zcela na prorokovi; bibličtí pisatelé si svobodně mohli zvolit vlastní slova.

I když je pravda, že bibličtí pisatelé měli skutečnou svobodu, jsou zastánci myšlenkové inspirace často spojovaní s jinou problematickou myšlenkou. Tato myšlenka zahrnuje víru, že každý člověk je automaticky omylný a má sklony k chybám. Proto jazyk použitý ke sdělení inspirovaných myšlenek je přinejlepším nedokonalý a snadno se do něj dostali nesrovnalosti a chyby. Tento předpoklad vede vykladače, aby sám ve své hlavě rozhodl, co je důvěryhodné a co je omylné, tím se stává konečným rozhodčím pravdy namísto Písma. I když je pravdou, že Bůh poskytl biblickým pisatelům velkou svobodu, aby se vyjádřili svým jedinečným stylem, přesto jejich lidství nedělá Bibli automaticky omylnou. Dokonce ve své hříšnosti jsou lidské bytosti plně schopné sdělovat pravdu. Neměl by Bůh být schopen efektivně komunikovat se stvořeními, které vytvořil? Nicméně on je Původcem jazyku a pravdivost je jedním z jeho charakteristických rysů (Ex 20:16). Navíc myšlenky poznáváme pouze skrze lidská slova! Bez vyjádření našich myšlenek prostřednictvím adekvátních slov bychom nemohli poznat žádné Bohem inspirované myšlenky.

Takže i když inspirace funguje na myšlenkové úrovni, musí také něco působit na výsledek, který vyjadřuje tyto myšlenky. Jinak by byl koncept inspirace naprosto k ničemu. Tím, že přístup myšlenkové inspirace k biblickému textu snižuje autoritu psané stránky nemůže správně rozdělovat slovo pravdy

(2Tm 2,15). Tento nedostatek vedl studenty Bible k vytvoření jiného pojetí inspirace, které vyřeší tuto otázku.

Plenární neboli celková inspirace

Místo toho, aby se pečliví studenti Bible zaměřovali na předurčená slova a tím eliminovali skutečnou lidskou svobodu, nebo místo toho, aby omezili proces inspirace na myšlenkovou inspiraci, rozhodli se pro pohled, který se nazývá plenární inspirace. Podle slovníku *Merriam-Webster*, slovo plenární poukazuje na „úplnost v každém ohledu“ nebo „plně doprovázené, nebo utvářené všemi, kteří jsou právem přítomni.“⁵ Takže místo eliminace svobody lidského prvku, nebo popření božského dohledu v procesu inspirace má plenární pohled na inspiraci vyvážené oba biblicky potvrzené faktory. Jeden moderní biblický teolog to nazval: „celková inspirace.“⁶ Tato formulace a pojetí je odvozené přímo z Bible, vyplývá z 2Tm 3,16, kde čteme: „veškeré Písmo je vdechnuté Bohem“ (zdůraznění doplněno). Slovy „veškeré Písmo“ Pavel myslí buď celé Písmo jeho doby, nebo „každou pasáž Písma“ včetně různých částí Bible.⁷

Plenární neboli celková inspirace se vyhýbá nevyváženosti verbální a myšlenkové inspirace. Adventističtí autoři na toto téma uvedli: „Zda inspiraci přisoudíme inspirovaným pisatelům, nebo Písmům, která napsali je do značné míry zbytečné rozhodování.“⁸ Ve skutečnosti Bible uvádí, že bibličtí pisatelé byli unášeni Duchem svatým (2Pt 1,19.21; 1Te 2,13). Je zjevné, že primární centrum inspirace působí na myšlenky biblických pisatelů. Nicméně z toho vyplývá, že jejich tvorba byla inspirovaná a stala se inspirovaným Božím Slovem. Adventisté uznávají: „není pochyb, že do tohoto procesu patří jak myšlenky, tak i slova“.⁹ Inspirovaní lidé dostávali od Boha vidění sny a dojmy vizuální nebo verbální formou, předali je věrně a pravdivě, tak jak je dostali.

I když jejich slova jsou zřetelně lidská, bibličtí pisatelé zdůrazňují, že jejich slova jsou i přesto Božím Slovem. Plenární vnímání Písma uchovává božský charakter Bible, zatímco také přemýšlí o jejím historickém kontextu.

Verbální, myšlenková, nebo plenární (celková) inspirace je proces inspirace, který je založen na individuální nebo verbální úrovni. Nedávno se objevil další koncept inspirace.

Inspirace komunity

Paul Achtemeier uvádí, že proces inspirace nefunguje až tak moc na úrovni jednotlivce, ale na úrovni komunity. Prohlášení komunity víry a jejího svědectví o žijícím Hospodinu je vyvýšeno do bodu, kde se stává „Božím Slovem ve všech jeho aktuálních významech pro historický okamžik, kde žijeme.“¹⁰ Spíše, než aby Bůh sděloval svou vůli vybraným jednotlivcům, poskytuje inspiraci celé komunitě.

Tím Achtemeier myslí, že už dále nemůžeme Bibli považovat za Boží Slovo.¹¹ Ve skutečnosti se pro Achtemeiera se jediná spojitost s Božím Slovem nachází v Novém zákoně, v osobě Ježíše z Nazareta. Takže Bible obsahuje Slovo Boží (Ježíše) v mnoha lidských slovech jejích pisatelů, to připomíná slavné rozlišování Kala Bartha, pro něj je Bible pouze svědkem na to, aby dosvědčila Slovo

⁵ [Merriam-Webster.com Dictionary](https://www.merriam-webster.com/dictionary/plenary), s.v. “plenary,” accessed April 30, 2019, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/plenary>.

⁶ Gerhard Maier, *Biblical Hermeneutics* (Wheaton, IL: Crossway Books, 1994), 120–124.

⁷ Srov. Gerhard F. Hasel, *Understanding the Living Word of God* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1980), 69.

⁸ Peter M. van Bemmelen, “Revelation and Inspiration,” in *Handbook of Seventh-day Adventist Theology*, ed. Raoul Dederen (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2000), 39. Podobně vyvážený pohled Ellen Whiteové na proces zjevení a inspirace viz Frank M. Hasel, “Revelation and Inspiration,” [[Zjevení a inspirace](#)] in *The Ellen G. White Encyclopedia* [Encyklopedie Ellen Whiteové], ed. Denis Fortin and Jerry Moon (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2014), 1087–1101. [český překlad článku viz [příloha](#)]

⁹ Van Bemmelen, “Revelation and Inspiration,” 40.

¹⁰ Achtemeier, *Inspiration and Authority*, 159.

¹¹ Achtemeier, 158.

Boží, Ježíše.¹² Bible už není normativním psaným Božím Slovem; pouze obsahuje svědectví o Božím Slově a v kázání se může stát Božím slovem.

Nicméně v Bibli nenalzáme žádný náznak o inspirování celé komunity, jak tomu patrně věří Achtemeier. Kdybychom vyvýšili zvěst komunity víry na úroveň, kde by se stala Božím Slovem nezohlednili bychom dostatečně zkreslení jeho zvěsti a svědectví církve. Bez božsky inspirovaného Písma jako vedoucího normativního měřítka se zvěstování církve a její učení stává snadno manipulovatelné a jeho skutečný tvar může každý libovolným způsobem překroutit, to pouze záleží na jeho teologické kreativě. V tomto ohledu má Písmo v životě církve přinejlepším funkční autoritu¹³, ale postrádá svou jednotu a božsky inspirovanou autoritu.

Božsko-lidská povaha Písma

Když budeme brát vážně božsko-lidskou povahu Písma, vyhneme se nebezpečným pohledům na Bibli, které ji vnímají jako pouhý lidský produkt, nad kterým stojí lidé a soudí jej. Motivuje nás to, abychom s biblickým textem zacházeli s respektem a láskou. Podporuje nás to v pokorném a upřímném hledání a umožníme tím Bibli, aby formovala naše životy a světonázory.

Naše láska k Božímu Slovu vytvoří touhu, abychom jej věrně následovali. Když přijmeme Bibli jako inspirované Boží Slovo, vypěstujeme si hlubokou víru v Boha, víru v jeho Slovo a důvěru, že Bible je spolehlivým vodítkem pro praktický křesťanský život. Respektujeme slova Písma, protože sdělují pravdu o Bohu, jak je zjevená v myslích biblických pisatelů. Toto vnímání vede k výkladu Písma, který oceňuje vše psané ke konkrétnímu tématu a umožňuje Písmu být svým hlavním vykladačem.

¹² Srov. Karl Barth, *Church Dogmatics: The Doctrine of God*, vol. 2, pt. 2 (London: T & T Clark, 2004), 457ff. Viz také Frank M. Hasel, "The Christological Analogy of Scripture in Karl Barth," *Theologische Zeitschrift* 50, no. 1 (1994): 41–49.

¹³ Achtemeier, *Inspiration and Authority*, 146.